CAPUT SEXTUM.

DE CLASSIFICATIONIBUS MEDICAMINUM.

Quum notæ caracteristicæ medicaminum eorumque virium ex multiplici fonte peti possint, prouti in prioribus dictum; patet sufficienter, plures omnino modos & dari, & ab auctoribus observatos fuisse, pharmaca classificandi & in ordines redigendi. Præstant hic:

1. Ordo naturalis seu systematicus.
2. Ordo physicus.
3. Ordo chemicus.
4. Ordo therapeuticus.
5. Ordo alphabeticus.

Ordo naturalis seu systematicus juxta systema naturæ digestus, a multis scriptoribus materiæ medicæ observatus fuit; quemadmodum ab ipso Linnæo, & post illum a Bergio, Murrayo, Soherro, Jaskiewiczio aliisque.

Fundatur in eo, quod omnes fere plantæ, quæ in genere conveniunt, etiam in virtute conveniant; quæ ordine naturali continentur, etiam virtute propius accedant; & quæ classe naturali congruunt, etiam viribus quodammodo congruant. Sic graminum folia jumentis & pecoribus læta pascua; semina minora avibus, majora hominibus esculenta sunt; stellatæ diureticæ, asperifoliæ adstringentes & vulnerariæ; umbellatæ in siccis locis aromaticæ, calefacientes, & carminativæ, in humidis autem venenatæ; polyandria plerumque venenata, didynamia gymnosperma odorata, cephalica & resolvens est; tetradynamia antiscorbutica, aquosa & acris, quæ virtus autem exsiccatione imminuitur; monadelphia polyandria mucilaginosa & emolliens; diadelphiæ folia jumentis, semina animalibus esculenta, flatulenta ac farinacea sunt &c.

Licet hæc omnia pro maxima parte vera sint, atque systemati Linnæano summum adferant decus & ornamentum, non potest tamen omnis adsensus huic medicaminum classificationi dari. Quandoque enim species ejusdem generis longe diversas therapeuticas vires possident, uti exemplum habetur in cucumere sativo & colocynthide. Quinimo eadem planta in diversis suis partibus vires diversas exserit, uti prunus spinosa in flore & fructu. Sic & multæ a priori regula adsunt exceptiones in ranunculis & solanis obviæ. Nec non ipse systematis auctor hæc sensit, cum saporem & odorem, aliaque criteria sub sensus cadentia semper simul adhiberet ad dignoscendas vires plantarum.

Quare methodus hæc, pharmaca juxta naturale systema ordinandi, non quidem penitus vituperanda, attamen nec perfecta satis & sufficiens agnoscenda erit, cum vires medicaminum notis eorum systematicis non debita semper ratione respondeant.

J. L. Hannemann nova & accurata methodus cognoscendi simplicia vegetabilia. Kil. 1677.

J. Tilemann de signaturis herbarum. Marp. 1699.

R. J. Camerarius de convenientia plantarum in fructificatione & viribus. Tub. 1699.

J. Gotl. Gleditsch Diſs. de methodo botanica dubia & fallaci virtutum in plantis judice. Lips. 1742.

A. G. Platz Progr. de plantar. virtutibus ex ipsarum caractere haud quaquam addiscendis. Lips. 1762.

H. Chr. D. Wilke de usu systematis sexualis in medicina. Gryph. 1764.

J. Fr. Isenflamm methodus plantarum medicinæ clinicæ adminiculum. Erl. 1764.

Fr. J. Helg Diſs. de Botanices systematicæ in medicina utilitate. Arg. 1770.

J. G. Vrolik de viribus plantarum ex principiis botanicis dijudicandis. L. B. 1796.

2. Ordo physicus &

3. Ordo chemicus medicamina exponunt atque in classes redigunt juxta eorum qualitates, sensibus odoris præcipue & saporis occurrentes, tum etiam juxta principia eorum constitutiva:

Diximus jam, vires medicaminum ex physicis eorum qualitatibus & principiis constituentibus definiri utcunque posse; attamen & alia tum occulta non raro principia summe activa in illis latere, tum & vires alias ex diversorum principiorum varia mixtione & ad se invicem ratione exoriri. Quapropter & physica & chemica medicaminum

classificatio practico medico aliquomodo insufficiens videtur.

Superstruxerunt quidem utrique huic, ex physica æque ac chemica compositæ methodo suos medicaminum ordines plures celebres materiæ medicæ scriptores, prouti G. Chr. Storrius, A. J. Batschius, F. A. Grenius & alii, quibus ipse Curt. Sprengelius adsentire videtur; attamen omnes hi viri therapeuticam simul explorandi methodum nequaquam neglexerunt.

Sciagraphia methodi materiæ medicæ, qualitatum æstimationi superstructæ, Præside Storr, resp. F. G. Bebel & G. Th. Bischoff Tubing. 1792.

4. Ordo enim therapeuticus, practico medico omnium summe utilis & acceptatus, medicamina juxta vires eorum experientia medica confirmatas distribuit; dum methodus vires hasce explorandi practica, medicaminum non solum relativam in corpore ægroto actionem, sed & positivam exacte determinat, physica exploratione haud inveniendam. Sic vis emetica ipecacuanhæ, vis sialagoga & antisyphilitica mercurii &c. sola practica exploratione innotescere potuit. Plerique etiam materiæ medicæ scriptores hancce therapeuticam classificationem propterea observarunt; uti L. L. Lösekius, J. N. Crantzius, Gu. Cullenius, C. J. Mellinus, J. Arnemannus, J. A. Stifftius, ceterique.

G. W. Wedel Synopsis qualitatum & effectuum medicaminum. Jen. 1712.

Heister Diss. sistens novum schema systematis circa divisionem medicamentorum. Helmst. 1744.

J. C. Diez über die Methode in der Arzneymittellehre. Jen. 1793.

Dubium quidem merito exoritur, utrum dentur naturales therapeuticæ medicaminum classes, in tantum nempe, in quantum vires eorum plurimum relativæ ad ægrorum corpus & morborum naturam sunt. Atque hocce intuitu, vulgaris medicaminum therapeutica classificatio Empiriam quodammodo protegere videtur. Cardiacorum e. g. classis imperitos facile seducere potest ad indistinctum usum nutrientium, stimulantiumve; ubi tamen ob aliam virium vitalium ex plethora aut gastrico fomite subpressarum dejectionem, practico medico & venæsectio, & purgans, & emeticum ipsum cardiacum esse potest. Antispasticorum carminantiumque classis, medicos ad causas morborum minus adtentos, ad volatiles nervinasque substantias exhibendas perducere potest in ægris, quibus sub alia morbi causa emeticum, purgans, emolliens medicamen, ipsa venæsectio antispastica evasissent. Idem de emmenagogis, aristolochicis, plerisque aliis therapeuticis medicaminum classibus intelligendum est, quoniam sub diversis circumstantiis eadem medicamina diversas virtutes, atque diversa easdem vires exserere possunt. Boerhaavius jam adnotavit, nullum dari medicamen, quod ubique bonum esset. Id, quod hac sub rerum facie salutare fuerat, mutata conditione, perniciosum sæpe deprehenditur.

Hac quoque ex ratione, sub optima medicaminum & summe therapeutica classificatione evitari non potest, ut corpus quoddam medicatum in plures sæpe classes simul referri debeat; docentis

æque ac discentis incommodo. Camphoram quæso, quo reponam, & ubi quæram? An inter antiseptica, stimulantia, nervina, sudorifera vel anthelmintica? Opium an inter sudorifera, nervina, antispastica, stimulantia, aut inter narcotica & sopientia?

Denique nihil magis absurdum est, quam si descriptiones medicaminum præter caracteres in classe adnotatas, decantationibus adhuc specialium virium in morbis extolluntur, quæ nimis Empiriam redolent; & quas nostris temporibus eradicare serio animus erit. Hinc empiricæ medicaminum nonnullæ classificationes, in antiepilepticas, antipleuriticas &c. penitus nullius valoris sunt, quoniam vires hæ a relativis medicaminum actionibus pendent. (Excipiantur antisyphilitica, nulla ratione intelligenda & explicanda).

Sub tanta rerum objectorumque confusione non magna spes adfulget, & nostras therapeuticas medicaminum classes — qui tamen ordo inter reliquos præplacet — perfectioni veræ se multum adproximare. Quare ad illa complenda, quæ hic deficere facile possunt, alphabeticum adhuc ordinem subjungemus in IX & X Capite.

5. Ordo alphabeticus enim, etsi mere grammaticus, hoc tamen habet commodi, ut corpora medicata securius ordinari possint, quia facilius hoc modo a quærentibus inveniuntur. Neque partes variæ ejusdem medicaminis, aut præparata ejus diversa virtute pollentia; tali modo a se invicem disjiciuntur.